

והנה נקשר האדם לעבודתו, והוא עושה בו פרצונו.

ועל פן צריך אדם לשים דברי תורה עליו תמיד, כדי שיהיה אותו יצר הרע שבויר בהם, שאין ליצר הרע מקטרג פרט לדברי תורה, ועל פן כתוב והיו הדברים האלה וגו', על לבבך - על שני יצריך, שיצר הטוב מתעטר בהם, ויצר הרע נכנע בהם. אמר רבי יהודה, מה יצר הטוב צריך דברי תורה? אמר לו, יצר הטוב מתעטר בהם. ויצר הרע, פיון שרואה שאדם לא שב ולא רוצה להשתדל בתורה, אז הוא עולה למעלה ומלמד עליו חובה, זהו שכתוב (משלי א) וכסילים מרים קלון.

בשבא רבי שמעון, אמר, הרי ודאי פרשת קריאת שמע רמוזה בו עשר אמירות כמו שבארנו, וכך הוא ודאי. והיו הדברים האלה, הם הפלל של עשר האמירות, ומשום כך יש כאן עשר מצוות, כנגד עשר מצוות של התורה. ומי הן? ושננתם לבניך. ודברת בם. בשבתך בביתך. ובשכבך. ובקומך. וקשרתם לאות על ירך. והיו לטטפת בין עיניך. וכתבתם על מזוזת ביתך. ובשעריך. הרי עשר כנגד עשר אמירות. ועל פן הפרשיות הללו הן כלל גדול בתורה. אשרי חלקו של מי שמשלים אותו בכל יום פעמים, שהרי התקדש בפיו השם הקדוש כראוי.

רבי אחא הנה עומד עם רבי אלעזר לילה אחד אחרי חצות הלילה, והיו עוסקים בתורה. פתח רבי אלעזר (רבי אחא) ואמר, (דברים ל) כי הוא חייך ואורך ימך וגו'.

איש, בעל הבית, הא אתקשר בר נש בפולחניה, והוא עבד ביה רעותיה.

ועל דא בעי בר נש לשואה מלין דאורייתא עליה תדיר, בגין דיהא ההוא יצר הרע תביר בהו, דלית ליה מקטרגא ליצר הרע, בר מלי דאורייתא. ועל דא פתיב, והיו הדברים האלה וגו', על לבבך, על תרי יצריך, יצר הטוב אתעטר בהו, ויצר הרע אתפנע בהו. אמר רבי יהודה, יצר הטוב, מה בעי מלי דאורייתא. אמר ליה, יצר הטוב אתעטר בהו. ויצר הרע, פיון דחמי בר נש לא תב, ולא בעי לאשתדלא באורייתא, פדין הוא סליק לעילא, ואוליף עליה חובה, הדא הוא דכתיב, (משלי א) וכסילים מרים קלון.

בר אהא רבי שמעון, אמר, הא ודאי פרשתא דקריאת שמע רמיזא ביה עשר אמירן פמה דאוקמוה, והכי הוא ודאי. והיו הדברים האלה, פללא דעשר אמירן אינון. ובגין כך עשר פקודין אית הכא, לקבל עשר פקודין דאורייתא. ומאן אינון. ושננתם לבניך. ודברת בם. בשבתך בביתך. ובשכבך. ובקומך. וקשרתם לאות על ירך. והיו לטוטפות בין עיניך. וכתבתם על מזוזת ביתך. ובשעריך. הא עשר, לקבל עשר אמירן. ועל דא פרשיין אלין כלל רב אינון באורייתא, זפאה חולקיה, מאן דאשלים ליה בכל יומא תרי זימני, דהא אתקדש בפומיה שמא קדישא כדקא יאות.

רבי אחא, הנה קאים עמיה דרבי אלעזר ליליא חד פתר פלגות ליליא, והווי משתדלי באורייתא. פתח רבי אלעזר, (נ"א רבי אחא) ואמר, (דברים לב) פי הוא חייך ואורך ימך וגו'.

בא וּרְאָה, על כל התנאים (המצוות) שְׁגֹר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, גִּזְרַת הַתּוֹרָה הִיְתָה. מִה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׂכִינָה לֹא מְתִישְׁבָת בְּאֶרֶץ אֱלֹא בַתּוֹרָה, וְלֹא מְתִישְׁבָת לְמַעַל אֱלֹא בַתּוֹרָה.

שֶׁבַךְ אָמַר (רבי שמעון) אבא, תורה שבכתב לא נודעת, אלא שבכל פה לא נודעת, אלא בשביל תורה שבכתב. השכינה לא מתישבת למעלה ולמטה, אלא עם התורה שלמטה. שכל זמן שהתורה נמצאת עמו, יכול לעמד בעולם. (תורה שבכתב לא נודעת אלא משום תורה שבכל פה, ותורה שבכל לא נודעת אלא מתורה שבכתב, ודאי כלל הצריך לפרט, ופרט הצריך לכלל. השכינה לא מתישבת למעלה אלא בתורה שלמטה. שכל זמן שהתורה נמצאת, יכולה להתקם בעולם) זהו שכתוב פי הוא חייך וארץ ימך לשבת על האדמה. על האדמה סתם. ואם לא שפסיק דברי תורה, לא יכול לעמד, שכתוב (ירמיה ט) על מה אבדה הארץ. וכתוב, ויאמר ה' על עזבם את תורת.

בעודם יושבים, הנמך רבי שמעון את ראשו ואמר, ודאי כף הוא, וזהו הסוד שמוצאנו בספרו של רב המנונא סבא, ובאר הפסוק הזה בסוד של כנסת ישראל, שכתוב (שמות כא) שארה פסותה וענתה לא יגרע. ואם מונעים ממנה, מה פתוב? ויצאה חנם אין כסף, כמו שנאמר (ישעיה ו) אי זה ספר פריתות אמכם אשר שלחתיה. וכתוב (שם נב) חנם נמפרתם ולא בכסף תגאלו. ומי שמונע ממנה תורה, כמי שלוקח בעל (שאר) של אשה ומונע אותו ממנה. זו נשאר פאלמנה, ולא אלמנה. זהו שכתוב (איכה א) היתה כאלמנה, ולא אלמנה.

תא חזי, על כל תנאים (נ"א פקודין) דגזר קדשא ברין הוא פד עאלו לארעא דישראל, גזרה דאורייתא הוה. מאי טעמא, בגין דשכינתא לא מתיישבא בארעא, אלא באורייתא. ולא מתיישבא לעילא, אלא באורייתא.

דְּהָכִי אָמַר (רבי שמעון) אבא, תורה שבכל פה לא אשתמודע, אלא בגין תורה שבכתב. שכינתא לא מתיישבא לעילא ותתא אלא עם תורה דלתתא. דכל זמנא דאורייתא אשתכח עמיה, יכלא למיקם בעלמא. (נ"א תורה שבכתב לא אשתמודעא אלא בגין תורה שבכל פה, ותורה שבכל פה לא אשתמודעא אלא מתורה שבכתב, ודאי כלל הצריך לפרט, ופרט הצריך לכלל. שכינתא לא מתיישבא לעילא אלא באורייתא דלתתא. דכל זמנא דאורייתא אשתכחתי יכלא למיקם בעלמא) הדיא הוא דכתיב, פי הוא חייך וארץ ימך לשבת על האדמה. על האדמה סתם. ואי לאו דאפסיק מלי דאורייתא לא יכלא למיקם. דכתיב, (ירמיה ט) על מה אבדה הארץ. וכתוב, ויאמר יי' על עזבם את תורת.

עד דהוו יתבי, מאיך רבי שמעון רישיה. אמר, ודאי הכי הוא ודא הוא רזא דאשפחנא בספרא דרב המנונא סבא, ואוקים קרא דא, ברזא דכנסת ישראל, דכתיב, (שמות כא) שארה פסותה וענתה לא יגרע. ואי אתמנעו מנה, מה כתיב, ויצאה חנם אין כסף. כמה דאת אמר, (ישעיה ו) אי זה ספר פריתות אמכם אשר שלחתיה. וכתוב, (ישעיה נב) חנם נמפרתם ולא בכסף תגאלו. ומאן דמנע אורייתא מנה, כמאן דנסב מארי (ס"א שארה) דאתתא, ומנע ליה מנה, דא אשתארת פארמלתא, ולא ארמלתא. הדיא הוא דכתיב, (איכה א) היתה כאלמנה, ולא אלמנה.